

Результати експертного опитування

«Україна – НАТО: Невійськова співпраця як спільна відповідь на гібридні загрози»

Гібридний характер агресії Російської Федерації проти України довів, що військова сила не відіграє виключну вирішальну роль. Тож і протидія такій агресії має бути не стільки військовою, скільки комплексною, із широким спектром застосування засобів невійськового характеру. До таких слід віднести дипломатичні, суспільно-державні, інформаційні, економічні, енергетичні, кібернетичні, психологічні та інші засоби протидії.

Водночас, для досягнення цілей своєї гібридної агресії Росія використовує все ще існуючий в Україні стереотип, що Альянс є військовим блоком, а не організацією колективної безпеки й оборони. Навіть деякі прихильники членства України в НАТО не знають про невійськові напрямки діяльності Альянсу, зокрема: протидію надзвичайним ситуаціям; науково-технічне співробітництво; міжпарламентську співпрацю; протидію кібер-загрозам; енергетичну безпеку; розвиток цінностей демократії, індивідуальної свободи, верховенства права тощо.

Тому невійськові напрямки співпраці НАТО з Україною, які були визначені на Варшавському саміті Альянсу (8-9.07.2016р.) та засіданні Комісії Україна-НАТО, потребують практичного наповнення і розширення, у тому числі й з точки зору спільної Україна-НАТО протидії гібридним загрозам. Водночас, до процесу євроатлантичної інтеграції мають залучатись не тільки державні структури, які відповідають за безпеку й оборону, але й інші міністерства і відомства, оскільки ця політика є загальнодержавною.

Співпраця з Альянсом у невійськових сферах створює додаткову можливість для вироблення самостійних і спільних механізмів протидії сучасним гібридним викликам і загрозам.

За результатами проведеного Українським незалежним центром політичних досліджень у січні 2017 року експертного опитування, участь у якому взяли 23 українських експерта у сфері безпеки, 73,9% опитаних відзначили, що розвиток невійськової співпраці Україна-НАТО може стати основою для протидії сучасним гібридним загрозам (Рис.1). І лише 4,4% опитаних мають радикально протилежну думку. При цьому, 8,7% не визначились з відповіддю, а 13% висловили своє бачення, яке полягає у необхідності поєднання військових і невійськових засобів та більш широкому системному підході.

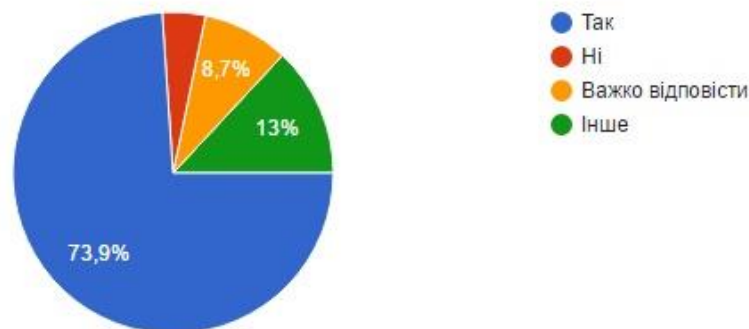

Рис.1. Чи може розвиток невійськової співпраці Україна-НАТО стати основою для протидії сучасним гібридним загрозам?

Водночас, українські експерти досить негативно оцінили нинішній рівень активності органів влади України з розвитку невійськового співробітництва з Альянсом (Рис. 2). Лише 13% опитаних оцінили цей рівень як середньо достатній для розвитку ефективної співпраці. Більшість експертів у своїх оцінках поділились на дві рівні групи, оцінивши активність влади як недостатню через невикористання наявних можливостей співпраці і низьку, що потребує негайного посилення.

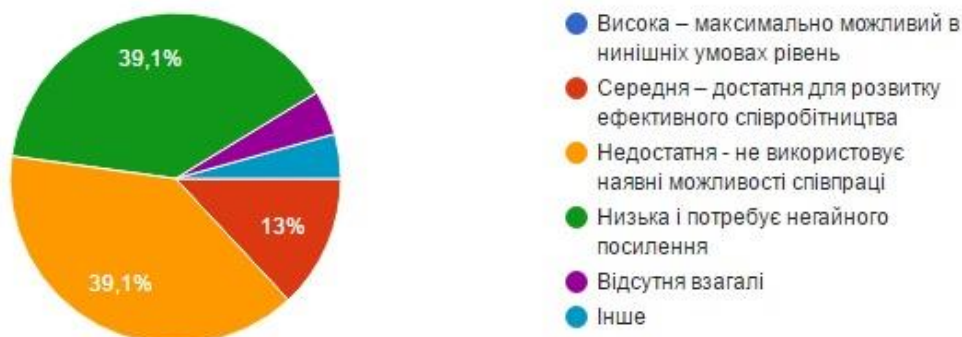

Рис.2. Оцініть активність органів влади України у розвитку невійськового співробітництва з Альянсом

В цілому позитивно оцінюється в українському експертному середовищі роль парламентського виміру співпраці України з НАТО (Рис.3). 65,2% опитаних українських експертів назвали цей вимір як допоміжний, який сприяє розвитку співпраці в цілому. Водночас, існують й скептичні оцінки – 17,4% опитаних вважають парламентський вимір відстаючим механізмом, який уповільнює співпрацю Україна-НАТО.

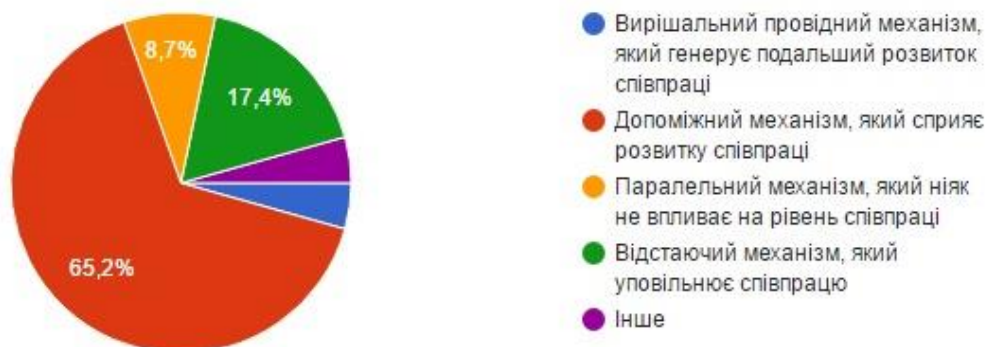

Рис. 3. Яка роль парламентського виміру співпраці України з НАТО?

З метою надання допомоги Україні НАТО використовує механізми цільових фондів, більшість з яких стосуються невійськових сфер. Однак, в їх ефективності переконана лише половина опитаних експертів (Рис.4). 8,7% опитаних оцінили цільові фонди як неефективні, а 30,4% - не змогли відповісти, що свідчить про недостатню поінформованість навіть експертного середовища про діяльність цільових фондів НАТО.

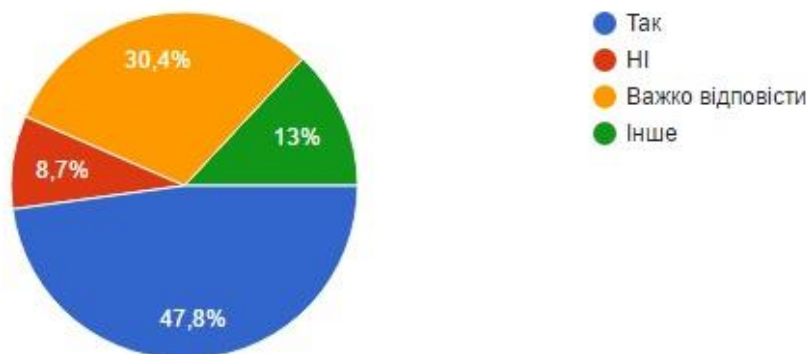

Рис. 4. Чи є цільові фонди НАТО ефективним механізмом з посилення невійськових вимірів безпеки?

Водночас, абсолютна більшість українських експертів (87%) вважає за необхідне приєднання України до роботи центрів передового досвіду НАТО з енергетичної безпеки, стратегічних комунікацій і кібер-безпеки, що має сприяти посиленню опірності України агресору (Рис.5). 4,3% опитаних висловились проти такої опції, а 8,7% - утримались від відповіді. Такий результат свідчить про переконання експертів у доцільності розвитку співпраці України з НАТО в конкретних сегментах безпеки.

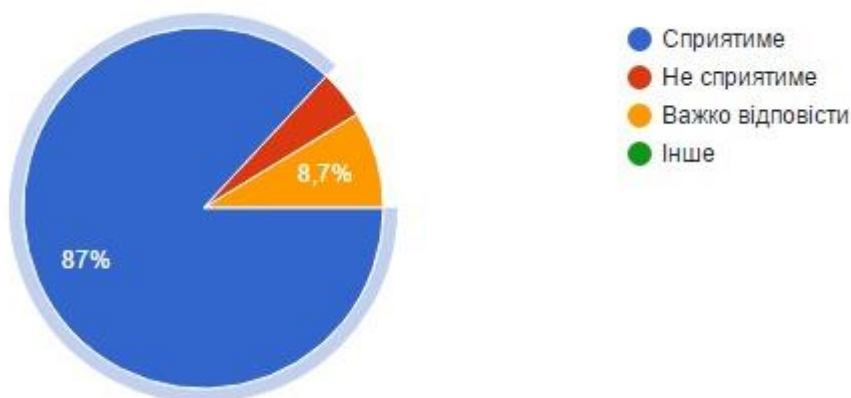

Рис. 5. Якою мірою сприятиме приєднання України до роботи центрів передового досвіду НАТО з енергетичної безпеки (м.Вільнюс), стратегічних комунікацій (м.Рига) і кібер-безпеки (м.Таллінн) посиленню опірності України агресору?

Українські експерти задля посилення співпраці Україна-НАТО першочерговими сферами визначили інформаційну безпеку (19%) і кібер-безпеку (17,4%). Другу групу пріоритетних сфер склали наука і новітні технології (11%) та енергетична безпека (9,5%). До третьої за значимістю групи входять: освіта і навчання (6,3%), стратегічні комунікації (6,3%), екологія (4,8%) і протидія тероризму (4,8%). І найменш значимими для подальшого розвитку співпраці України з НАТО експерти назвали: надзвичайні ситуації і демократичний контроль (по 3%); захист внутрішньополітичного середовища, підтримку громадськості, захист критичної інфраструктури, обмін інформацією, протидію корупції, соціальне забезпечення військовослужбовців і розвиток демократії та внутрішні реформи (по 1%). Така класифікація свідчить про пріоритетність тих сфер співпраці Україна-НАТО, які зазнають найбільшого впливу від агресивних дій Російської Федерації.

Переходячи безпосередньо до спільної протидії гібридним загрозам, абсолютна більшість експертів назвали роль НАТО у допомозі Україні протидіяти гібридним загрозам важливою (39,1%), дуже важливою (39,1%) і важливою, але не вирішальною (13%), що корелюється з

оцінками про необхідність приєднання України до роботи центрів передового досвіду Альянсу (Рис.6).

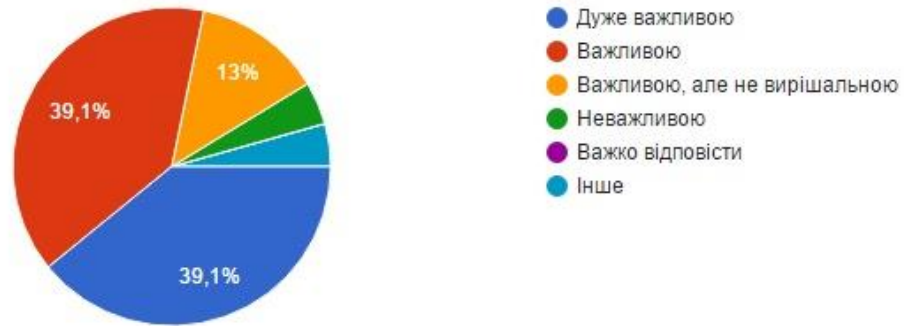

Рис. 6. Наскільки важливою є роль НАТО у допомозі Україні протидіяти гібридним загрозам?

Найбільш важливою сферою спільної Україна-НАТО протидії гібридним загрозам експерти вважають інформаційну безпеку (Рис.7). Друге місце поділяють кібер-безпека і стратегічні комунікації. За ними по важливості йдуть протидія тероризму, енергетична безпека і реформування сектору безпеки.

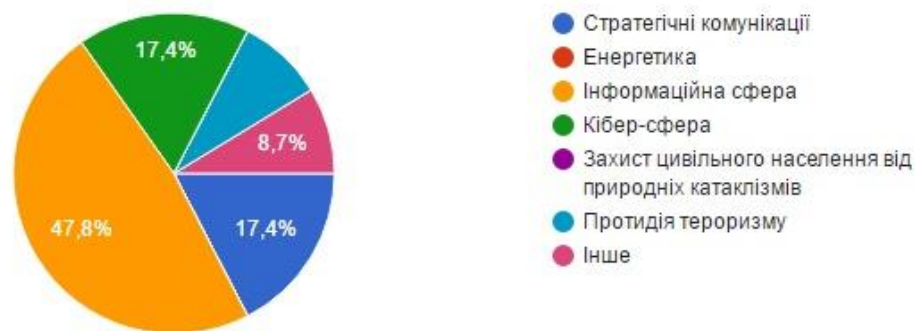

Рис. 7. Назвіть ключову сферу спільної Україна-НАТО протидії гібридним загрозам.

Важливими сферами для спільної протидії гібридним загрозам експерти також назвали: науку і новітні технології, розвиток демократії і внутрішні реформи, підтримку громадськості, освіту і навчання, захист критичної інфраструктури, демократичний контроль, обмін інформацією, створення центру протидії гібридним загрозам.

Особливо українські експерти відзначили необхідність залучення експертного середовища та громадянського суспільства до співпраці України з НАТО для протидії гібридним загрозам. При цьому основні пропозиції такого залучення стосуються проведення експертизи та адвокаційних кампаній, посилення комунікації між владою і суспільством, мережування та об'єднання із створенням профільних платформ, широких інформаційних кампаній і протидії пропаганді РФ.